

tem introduxit. Hoc est, quod per Isaiam, c. LII. prædixit Deus: *Egyptum descendit populus meus in principio, ut colonus esset ibi; et Assur (Pharao) absque ulla causa calumniatus est eum. Et numquid mihi est hic? etc.* quasi diceret: Veniam et redimam eum: *Quia ipse, qui loquebar, ecce adsum.* Jam nunc cogitate, quantam exultandi causam hodie habeamus ex tali liberatore. Hebræi certe ubi audierunt et viderunt liberatorem suum Moysen a Deo ad se missum, et miraculis comprobatum, proni adoraverunt, Deo gratias agentes, quod in afflictione sua eos visitasset, Exod. IV. Quanto justius nos proni et prostrati hodie adoramus eum, qui non misit servum, sed in persona propria ad nos redimendos venit, Dei Filium? Cecinerunt Moyses et filii Israel carmen Deo lætissimum, postquam se viderunt e manu Pharaonis, per maris rubri transitum, erutos, ipsumque demersum. Exo. XV. Cogitate vos, quas laudes hodie Christo debeatis, qui per baptismum, sanguine suo purpuratum, vos eduxit e potestate dæmonis, ipsumque in abyssum demersit.

II. Natus est nobis fidejussor, qui omnia vestra debita et quoscumque penarum reatus in se suscepit, luiturus in corpore suo. Novum hoc maximumque beneficium est. Non enim quo quis e carcere aut captivitate dimittitur, eo ipso ab omni debito liber est, sed lytrum solvere cogitur, et damna illata resarcire, impensas solvere, etc. Quantum exultaret vir honestus ob debita pecuniaria in vinculis detentus, nec habens unde solveret, si quis se ipsi sisteret, velut fidejussor, omne ejus æs alienum ex suo soluturus? Venit ergo Christus, ut non solum vos eriperet e potestate tenebrarum, sed ut pœnæ etiam reatum in se susciperet. Quis tam gratum nuntium non summis plausibus accipiat? *Unusquisque nostrum, ait Origenes, hom. XIII. in Gen. in his, quæ delinquit debitor efficitur, et peccati sui litteras scribit.* Quasi enim per chirographum se ad pœnas Deo obligat. At vero Christus Dominus venit: *Donans nobis omnia delicta, ait apostolus, ad Coloss. II. delens, quod adversus nos erat, chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, et ipsum tulit de medio, affigens illud cruci.* Quale chirographum? Respondet Origenes, ubi supra: *Hoc chirographum peccatorum nostrorum cautio fuit.* Magnam populo Romano lætitiâ creavit, sibi que apud eum gratiam et benevolentiam conciliavit Hadrianus imperator, quando ingentem auri summam (erant viginti septem milliones) privatis debitoribus, quam fisco debebant, in urbe provincisque remisit, combussitque eorum sygraphas in publico Trajani foro, ne unquam ea

summa repeti posset, Pontan. capite XIX. de liberalitate. Debitum hoc pecuniarum erat, quod eorum fortunas tantum concernebat, non sanguinem petebat; et dissolvi aliquando a debitoribus poterat. Non ita debitum peccatorum contractum apud Deum, quod nemo solvere poterat, et vitam concernebat. Venit hodie, qui hoc debitum omnibus remitteret, et igne charitatis suæ combureret atque in publico Calvarie monte cruci affigeret, hoc est, cruce sua dissolveret, transfigeret, laceraret. Quanta hinc existit lætitiæ materia!

III. Natus est vobis medicus cœlestis, qui omnes vestras infirmitates sanare paratus est; et sanabit quoties etiam relapsi in eas fueritis: sanabit absque mercede, absque cruciâtu, ustione, scissione vel amara potione, absque ulla dubitatione. Quis æger ad talis medici adventum non exhilaretur? Non resumat animum? Est hic Christus Dominus, qui seipsum appellare medicum nostrum valuit, Matth. IX. *Non est opus valentibus medicus: et Lucæ IV. Medice, cura te ipsum.* Ipse enim omnes animæ nostræ morbos sanare consuevit; et sanat quotiescumque in eos recidimus; et quidem suis non nostris sumptibus, sanguine scilicet proprio, et quantum in ipso est, infallibiliter, modo ei vulnera et morbos ostendere velimus. Ita Joannes Apocalypsis primo: *Dilexit nos, inquit, et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo.* Lavit semel in baptismo, lavat adhuc quotidie in poenitiæ sacramento; ita ut ejus sanguis sit quasi alexipharmacum contra omnes ægri tudines, et quasi sapo efficacissimus ad eluendas omnes animi maculas et sordes. Quis jam non exultet totis viribus ad adventum talis medici? Quis non summo gaudio eum simul et honore excipiat? Certe postquam Antonius Musa, peritissimus medicus, Romam (ubi prius per annos quatuor centum nullus fuerat medicus) venit, et ipsum Augustum imperatorem aliosque feliciter curavit, mirum in modum honoratus fuit, donatione aurei annuli, qui nobilitatis insigne erat, dedicatione statuæ alabastrinæ in foro, immunitate ab omnibus civilibus oneribus, multa que pecunia, apud Suet. in Augusto et alios. Quanto plus exultare ducet nos in adventu cœlestis nostri medici, eumque omni honore et veneratione prosequi, qui ab exordio mundi usque ad id temporis nullum habuimus, medicum, qui mederi posset morbo nostro? Maximum divinæ pietatis argumentum fuit, quod Isaias Dei jussu venerit ad Ezechiam regem a morbo lethali sanandum; majus adhuc, quod Raphael archangelus ad Tobiam missus sit a cæcitate curandum; et si omnes angelorum chori ad ipsum descendissent,

nequaquam tantum fuisset, quantum est venire ad sanandum nos in ipsum angelorum Dominum.

IV. Natus est vobis sol, imo sole illustrior illuminator mundi, prius tenebris involuti. Ita eum appellat S. Joannes capite primo: *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum: et ipse Christus, Joan. IX. cæcum natum illuminaturus, lucem mundi se appellat: et meritissimo quidem. Quæ enim et quantæ tenebræ erant ante Christum! Quam pauci noverant eum et cui viverent! Quantum hallucinabantur in investigando summo bono? Unus clamabat: O cives, quærenda pecunia primum est: virtus post nummos: alius, Ede, bibe, lude: post mortem nulla voluptas. Quam stulta et perversa principia bene omnes habebant! Deum non curare res humanas: non esse post hanc vitam æternam expectandam: animam una cum corpore interire: inimicos odio habendos et persequendos, ac similia! Denique, sicut de Batavis suis affirmabatur quidam, urbanitatem omnem politiamque Romano imperio tribuens: Quid, inquit, essemus nos Batavi, nisi lumen illud imperii nobis affulsisset? utique rudes nautæ et piscatores tantum (refert Octavian. Tufo, in cap. X. Ecclesiastici); ita et nos multo æquiore jure dicimus: Quid essemus nos mortales, nisi lumen illud mundi, Christus, nobis ortum fuisset? Uti que velut cæci aut homines subterranei in specubus degentes. Venit ergo lux mundi, et ostendit nobis Deum creatorem et summum bonum nostrum, vias quoque innumerabiles ad ipsum perveniendi. Illuminavit autem nos luto illo, facto ex sputo et pulvere, Joan. IX. (significante Christum in divina et humana natura) quo illuminavit cæcum natum designantem genus humanum, in cæcitate natum. Quod futurum vel Samaritana illa prævidit, quando dixit: *Cum Messias venerit, ille nobis annuntiabit omnia, Joan. IV.**

V. Natus est vobis dux via ad veram et beatam vitam consequendam, viam aperiens et complanans, excitans et animans omnes ad sequendum. Magnum quidem bonum est lumen fidei, quo summum bonum cernimus, et viam ad consequendum id perspicimus. Quia tamen via ad cælum, ubi bonum illud apprehenditur, ardua et difficilis est, hinc ductore indigemus. Sine hoc Hebræi in deserto pergere nolebant ad terram promissionis, Exodi XXXIII. En ergo vobis ducem Christum, uti eum appellant ex Michæa, principes sacerdotum et Scribæ, Matth. II. *Ex te enim exiit dux, qui regat populum meum Israel.* Dux, inquam, qui per ardua quæque nos antecessit, et aspera complanavit, viamque cæli tri-

tam et facilem nobis reddidit. Meministis, opinor, quod alibi dixi, quanta in angustia fuerit Maximilianus Austriacus, post imperator, cum sectando ibices in præcipiti loco interceptus, de vita desperabat, modum emergendi non inveniens. At ubi ad ipsum juvenis quidam descendit, qui lapides dimovendo, viam aperuit, ipsumque confidere et se præcedentem sequi jussit ingenti lætitiâ perfusus princeps animum resumpsit, et ducis sui vestigia intrepide secutus, periculum evasit. Quod Maximiliano, hoc humano generi contigit, quando sectando suas concupiscentias, incidit in terribile inferni præcipitium, unde non nisi divina adjuvante manu poterat emergere. Et en vobis Dei Filium hodie adventantem, ut velut dux vester educat vos e periculo isto, et in tutum beatitudinis locum inducat; de quo idem Michæas, capite II. prædixit: *Ascendet pandens iter ante eos.* Quomodo ergo non ingenti perfundi lætitiâ possumus omnes hodie? Si populi de insigni principe, exercitus de magnanimo duce sibi gratulantur; non gratulemur nobis de tali duce, qui omnia perrumpere, aspera complanare et distorta potest dirigere?

VI. Natus est vobis altor et paterfamilias, qui in via illa virtutis vos confortabit et saturabit panem, non tam terreno, quam cœlesti, qui est partim verbum Dei, partim præclara virtutum exempla, quæ in ipso et sanctis ejus elucent ac mirifice nos confortant; partim sacramenta, præsertim eucharistia. Fuit ante adventum Christi maxima hujus panis penuria, exigentibus ejus peccatis, de qua Amos VIII. dicitur: *Mittam famem in terram, non solum famem panis, sed audiendi verbum Domini.* Fuit hæc dira famis in mundo ante Christi adventum, non solum apud gentiles, sed etiam magna ex parte apud Judæos; significata per septennalem Ægypti famem, cui providit panem et alimenta Joseph; ita ut propterea *Salvator mundi* appellaretur, quia totam Ægyptum et vicinas regiones a famis exitio liberasset, Genesis XLI. Quam ob causam expressus erat typus Christi, qui verissimus totius mundi Salvator fuit, providendo cibum vitæ, quem diximus. Cui etiam recte convenit nomen, quod ait sacer textus de Josepho pronuntiatum fuisse a præcone clamante *abrech*, quod Ægyptiæ significat, *flecte genu*, Hebr. vero secundum divum Hieronymum, *Pater tener*. Quis enim iste *Pater tener*, nisi Christus infans, ideoque natus in Bethlehem, hoc est in domo panis; quia mundum saturavit, et undique implevit panibus, fecitque Ecclesiam domum panis? Qui et in præsepio reclinatus est, ut non justorum tantum, sed etiam peccatorum, quasi brutorum panem se esse velle indicaret.

Jam ergo si post diuturnam famem larga panum suppeditione, seu per messem seu per alia subsidia sublatam, populus in lætitiā effunditur; quanto æquius hodie jubilamus ob adventum tanti Salvatoris, qui non moritura corpora, sed immortales animas cœlesti panē reficit?

VII. Natus est vobis *princeps pacis*, qui panem mundo attulit; *rex pacificus*, uti in vesperis heri cecinit Ecclesia, *cujus vultum desiderat universa terra*. Nihil fere optatius est mundo quam pax: *Nulla salus bello*, ait, *pacem te poscimus omnes*. Hanc ei Christus attulit, quemadmodum et angeli canunt: *Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus*. Sed ubi hæc pax, dicit aliquis, cum perpetuo in mundo bella sint? Respondeo in primis, pacem universalem inter gentes, quæ Christo nato, viguit in mundo, ab ipso et propter ipsum factam esse: deinde, non venisse Christum, ut pacem illam civilem inter nationes perpetuam faceret, sed aliam longe meliorem, eamque triplicem. Primo, cum Deo, cui per gratiam reconciliamur et amici efficimur, quæ est nobilissima pax: secundo, cum propria conscientia, quæ est mentis tranquillitas ac serenitas, civili et externa illa pace longe etiam præstantior: tertio, cum fratribus nostris Christianis, qui, beneficio fidei christianæ, magna inter se pace et quiete vivunt; in quam coierunt gentes omnium linguarum, prius inter se hostiliter et perpetuo belligerantes. Erat enim mundus ante Christi adventum velut silva ferarum vastissima, aut oceanus, in quibus major minorem, fortior devorabat debiliorem; perpetuæ quoque insidiæ atque inimicitia inter homines erant. Per adventum Christi vero habitare cœpit *lupus cum agno, et pardus cum hædo*, ut prædixit Isaias, c. XI. Unde habemus ut jam in Ecclesia pacificæ inter nos habitemus sub uno Ecclesiæ pastore, iisdemque legibus vivamus in timore Dei. Jam licet alicubi bella et inimicitia gerantur, id nemini obest, nisi qui pacem odit. Unde S. Bernardus, ser. XIX. in Cant. ait: *Quid a foris, fratres mei, vos conturbare aut contristare poterit, si intus bene est, et fraterna pace gaudetis?* Quid enim curas tu, si foris sit tempestas venti, nimbis, *Silgura*, nives; modo tu quietus in domo tua sedeas, bene ab injuriis cœli munitus? Sic qui pacem cordis habet, nihil curat externa dissidia et tumultus bellicos. Atque hoc est regnum Salomonis nostri pacificum, per illud quod sub Salomone fuit, præfiguratum, in quo unusquisque sedet *sub vite sua et sub ficu sua*, III. Reg. IV. Tali pace nos jam fruimur et constanter quidem: et cui eam debemus, nisi Christo?

VIII. Natus est vobis Salvator, qui post hujus vitæ miseras servabit nos ab interitu et perducet

salvos atque incolumes ad vitam beatam et æternam. Ultra hoc non video quid desiderare possumus. Quid enim omnes quærimus, nisi ut aliquando saltem ab omni miseria et molestia liberi, æternum vivere beati possumus? En adest, qui ad eam vitam perducere nos et potest et vult. Quando Lamech genuit Noen, prævidens in spiritu filium fore generis humani conservatorem in diluvio, appellavit eum *Noen*, dicens: *Iste consolabitur nos*. Vel ut Septuaginta vocabulum a *noach*, hoc est, *quiete* deducens, vertunt: *Hic requiescere faciet nos ab operibus et tristitiis manuum nostrarum*. Et quidem fuit Noe consolator et salvator quidam generis humani, dum in arca sua id servavit in octo saltem personis, verum ad vitam solum temporalem et miseram. At vero Christus hodie natus, ita nos salvabit, conservando in Ecclesiæ suæ arca, ut mortem non visuri simus in æternum; sed ad vitam in ea transvehet, omnibus bonis refertam, omnibus malis carentem. Tametsi enim nunc habitamus in corpore mortali: *Scimus tamen quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, æternam in cœlis*, ait apostolus, II. Cor. V.

Jam nunc considerate, auditores, quantam et quam multiplicem habeatis cantandi et jubilandi causam. Vel enim una ex prædictis sufficere deberet, ad diem festum instituendum, et immortales gratias Deo agendas; quanto magis cum videmus tot simul gaudiorum causas concurrere? Quando igitur nos tot tantisque gratiis celebrandis minime pares sumus, invitemus ad Dei laudes nobiscum decantandas in primis ss. angelos, quorum fratres hodie esse cœpimus: deinde, volucres cœli et creaturas omnes, ac dicamus: *Laudate Dominum, omnes gentes, laudate eum, omnes populi*.

CONCIO III.

QUARE CHRISTUS IN TERRAM PAUPER ET HUMILIS VENERIT.

I. In solatium pauperum. — II. Ut mundum a via perditionis revocaret. — III. Ut viam cœli nobis monstraret. — IV. Ut, spreto mundo, virtutem sectandam doceret. — V. Ut suum erga nos amorem testaretur.

THEMA.

Omnes qui audierunt mirati sunt. Luc. II.

Daniel propheta, c. VII. raptus aliquando in visione noctis aspexit venientem cum nubibus cœli quasi filium hominis, et quidem, ut Chaldaice ha-

setur, *kebarenos*, hoc est, quasi filium hominis miseri, ærumnosi, morti obnoxii et oblivioni traditi (ut ibi notat Corn. a Lap.) qui ubi pervenit ad Patrem, accepit imperium totius universi. Qua visione ita in stuporem actus fuit, ut diceret: *Horruit spiritus meus: ego Daniel territus sum in his, et visiones capitis mei conturbaverunt me*. Itaque accessit ad unum de assistentibus, et veritatem quærebat ab eo *de omnibus his*. Quem tam longe prævidit tanto cum stupore et horrore Daniel, eum nunc, auditores, præ oculis habemus, Dei Filium scilicet, quasi *Filium hominis* de cœlo venientem; sed nubibus carnis humanæ obvelatum et obscuratum, imo et miserum, ærumnosum, moriturum et oblivioni traditum in stabulo Bethlehém. Quis hic non cohorrescat, videns Deum factum hominem abjectum, pauperem, contemptum, oblivioni traditum, jacentem in præsepio, in spelunca, pannis involutum inter bestias? Sic enim et Moyses horruit, cum thaumaturgam suam virgam in serpentem mutatam vidit, ita ut eam fugeret, quæ et ipsa significabat Dei Filium in peccatoris formam, quasi transformatum, secundum Cyrillum, I. de incarnatione. In hodierno evangelio omnes, qui hoc miraculum audierunt, mirati sunt, et miramur nos omnes usque in hodiernum. Quare sicut Daniel accessit ad unum de assistentibus, et virtutem illius apparitionis inquisivit, ita nos faciemus: accedemus ad assistentes Christi præsepi, et inquiremus causas, cur tam pauper et abjecta specie venire ad nos voluerit.

I. Interrogemus Mariam et Josephum. Hi respondebunt, sic eum venisse in solatium pauperum. Etenim pauperes in mundo, olim præsertim, despectui et probro erant inter homines, uti et ipsa paupertas; ita ut mundus putaret pauperes a Deo non curari, nec ipsi cordi esse, quod negligenter velut reprobi, præsertim apud gentiles, uti deprehendit S. Xaverius in Japonia. Qui tamen error gravissimus est, siquidem pauperes ad mundi conservationem prorsus necessarii sunt, et quidem maximo numero: nec minor est cura Deo de paupere, quam de divite; juxta in Ps. XI. *Oculi ejus in pauperem respiciunt*; suntque ordinarie pauperes minus implicati vitiis, quam divites. Quia ergo passim erant despecti, ideo Dei Filius elegit pauperes parentes, et pauper fieri voluit, ut sciremus pauperes non spernendos sed honorandos potius ac fovendos, nec paupertatem esse probrum aut penam a Deo inflictam, sed exercitium virtutis, denique, Deum non esse personarum acceptorem. Hinc jam pauperes et priore luto et sordibus suis emergere et in honore esse cœperunt, adeo ut multi nobilissimi, ad imitatio-

nem Christi spretis opibus, paupertatem sequerentur. Idcirco pauperibus pastoribus adventus sui gaudium annuntiari jubet Christus, eosque primo et ante reges vocari ad præsepe suum. Sic nimirum impletum, quod sanctissima ejus Mater cecinit: *Deposuit potentes de sede, et exaltavit humiles*. Quo vero modo id effecit? Dum ipse pauperem habitum et statum assumpsit. Hinc per ipsum adeo assurrexerunt pauperes, ut jam honorentur velut aulici Christi, in quibus ipse lateat: laventur eorum pedes subinde etiam a regibus et principibus: legantur eis bonæ divitum: ipsi in miseriis suis consolationem sentiant: pluri denique, abjectis opibus, pauperem Christum sequantur. Exosa valde gentilibus erat et explosa circumcisio: attamen ubi eam amplexus est Hemor princeps Sichimorum, mox Sichimitæ, ejus subditi, eandem acceptarunt, Gen. XXXIV. Pari modo cum ante Christum omnes fere a paupertate abhorrent, postquam eam in se suscepit Dei Filius, mox ad ejus amorem et sequelam innumeros allexit.

II. Stabulum seu speluncam interrogemus, Christi habitaculum. Id respondebit, sic eum venisse, ut mundum revocaret a via perditionis. Omnes alii advenæ cucurrerunt ad civium Bethlehemicorum diversoria, eaque impleverunt ita, ut locus Christo non esset. Quid igitur Christus cum parentibus suis? Hospitia cedit aliis, ad stabulum seu speluncam potius divertit, ubi etsi incommode, secure tamen et quiete habitabat, nec erat periculum ut inde expelleretur. Vidit ergo Dei Filius e cœlo homines fere omnes non quærere nisi commoditates suas carni arridentes, ut splendide habitent, supellex niteat, mensa omnibus deliciis sit referta, diu suaviterque dormiant, thesauros sibi comparent, favores et honores quærant, contraria omnia fugere, et cane pejus execrari. Interim advertit plurima ibi salutis esse pericula, uti fere etiam sunt in diversoriis et tabernis, ubi nummorum aucupia, iræ, rixæ, clamores, ludi, ebrietates, spurcitiæ, quibus recte ad perditionem itur. Quid igitur ipse? Contrariam viam tenuit: ad stabulum divertit, et ea quæ mundus horret, amplexus est, humilitatem, paupertatem, patientiam, vitæ asperitatem; ut hoc exemplo suo nos ad sui sequelam et securiorem salutis viam alliceret. Quemadmodum enim S. Athanasius ab Alexandria exulare jussus, et secundo flumine per Nilum navigans cum videret insidiatorem post se missum, seque cum navi sua in periculo versari, navim inverti jussit, et contrario cursu adversoque flumine insidiatori obviavit, sicque periculum evasit. Sic etiam Dei Filius, videns in mundo homines secundo pro-